

Meer lasten, dan lusten

Informatieplicht Wet milieubeheer te generiek

De informatieplicht Wet Milieubeheer heeft bij minder dan de helft van de gemeenten en scholen geleid tot meer inzicht in het energiegebruik. Maar net zovelen hebben er niets of niets anders dan last van gehad, blijkt uit onderzoek van Bouwstenen voor Sociaal.

De informatieplicht had tot doel dat organisaties die jaarlijks per locatie meer dan 25.000 m³ gas of 50.000 kWh elektriciteit gebruiken zich meer bewust worden van de mogelijkheid om energie te besparen. Om dit te bewerkstelligen moesten zij voor 1 juli 2019 bij RVO.nl rapporteren welke energemaatregelen die binnen 5 jaar kunnen worden terugverdiend, ze wel of (nog) niet hadden genomen. Organisaties met een EED-auditplicht (grootverbruikers) hadden daarvoor tot 5 december 2019 de tijd.

Bouwstenen in actie

Ingrid de Moel van Bouwstenen: "Deze verplichting kwam voor velen als een verrassing. In het begin was er eigenlijk ook geen voorlichting over richting de publieke sector. Daarom gingen we zelf maar achter de informatie aan. Die deelden we met onze achterban via nieuwsbrieven en het vakblad Schoolfacilities. Ook hebben we Stef Strik van het Ministerie van EZK uitgenodigd om ons tijdens onze jaarbijeenkomst eind 2018 bij te praten. Facicom op haar beurt bood aan het hele traject rond de informatieplicht met een gemeente en school te doorlopen en de ervaring hiermee te delen. Ook de gemeente Arnhem en de Stichting Carmelcollege waren hiertoe bereid. Dat was super, want ze wisten vooraf dat het best lastig zou worden alles voor 1 juli 2019 bij RVO aangeleverd te krijgen. Het zou niet bij voorbaat een succesverhaal worden."

Het onderzoek

Het traject met Arnhem, Carmel en Facicom leverde veel vragen, antwoorden en inzichten op. Eind 2019 werden die verrijkt met informatie van RVO.nl over de getroffen maatregelen en een landelijke Bouwstenen-enquête onder gemeenten en scholen. Hoewel nog lang niet alle organisaties hun rapportages hebben ingediend (in oktober 2019 had ongeveer de helft van alle informatieplichtigen dat gedaan) en de Bouwstenen-enquête

bij het ter perse gaan van deze publicatie nog liep, ontvouwde zich toch al wel een beeld van de lasten en de lusten van de informatieplicht.

Onprofessionele invoering

De introductie van de nieuwe verplichting liep niet bepaald lekker en was volgens sommigen zelfs zeer onprofessioneel. De meeste gemeenten en scholen uit de enquête zijn geïnformeerd via RVO.nl en Bouwstenen of via de landelijke media aan de hand van berichten, die met name waren bestemd voor het midden- en kleinbedrijf. Het was ook moeilijk de nodige informatie te vergaren. Marianne de Widt van de gemeente Arnhem: "In januari 2019 hebben we de omgevingsdienst om uitleg gevraagd, maar het bleef allemaal erg onduidelijk. Ook was niet duidelijk hoe om te gaan met twee inrichtingen in een gebouw met één aansluiting, waar een parkeergarage onder valt en hoe de EED plicht zich verhoudt tot de informatieplicht Wet milieubeheer. Die zaken zijn lastig te interpreteren."

Slecht zicht op energieverbruik

Ook was het voor gemeenten vaak niet eenvoudig het energieverbruik van de inrichtingen te achterhalen. Marianne: "Ook dit heeft wel even geduurd. Soms omdat de verbruiken weliswaar door de gemeente zelf werd betaald, maar zij die gegevens niet bijhield; en soms omdat de verbruiken bij een andere partij zaten, waardoor er eerst weer afstemming nodig was."

<p>Jan</p> <p>KENNISMAKING</p> <p>Startpunt (2 meetings)</p> <p>Wat is er al gedaan?</p> <p>Komende periode</p>	<p>Feb</p> <p>INFORMATIEPLICHT</p> <p>Wat houdt het in?</p> <p>Welke data is er nodig?</p> <p>Omgevingsdienst</p>	<p>Mrt</p> <p>PILOT</p> <p>Pilot bij locatie Carmelcollege & Arnhem</p> <p>Wat komen we tegen?</p> <p>Voldoet het aan de eisen?</p>
<p>Apr</p> <p>O&A</p> <p>Veel voorkomende vragen</p> <p>Vragen vanuit Bouwstenen</p> <p>Ervaring Pilot</p>	<p>Mei</p> <p>REGISTREREN</p> <p>Invullen eLoket</p> <p>Wat kom je tegen?</p> <p>Uitdagingen</p>	<p>Jun</p> <p>LESSONS LEARNED</p> <p>Wakzaam aan informatieplicht?</p> <p>Wat geven we mee?</p> <p>Tips & Tricks</p>

Marianne de Widt en haar team

Daarbij kwamen de definitieve lijsten met de verplichte maatregelen erg laat en waren de lijsten niet echt duidelijk en overzichtelijk. Facicom maakte om die reden speciale checklists die ze via Bouwstenen ook met het werkveld deelde.

Nutteloze details

Om de lijsten te kunnen invullen moest er veel worden uitgezocht. Ook als een organisatie al veel gedetailleerde informatie tot haar beschikking had, omdat, naar het oordeel van betrokkenen, veel nutteloze detailinformatie moest worden aangeleverd. Bijvoorbeeld over maatregelen in nieuwe panden (al veel maatregelen getroffen) of in panden die op korte termijn worden gesloopt (redelijkerwijs niet meer terug te verdienen). Het formulier hield met deze omstandigheden geen rekening. "Dan is het veel werk om erachter te komen dat je hier niets hoeft te doen", schrijft een van de geënquêteerden.

Vraagtekens bij maatregelen

Ook het nut van de maatregelen zelf wordt betwijfeld. Maatregelen die zich in 5 jaar terugverdienen zijn niet altijd de beste oplossing om energie te besparen. Ruimtes delen en investeren in het isoleren van de schil (niet in 5 jaar terug te verdienen) levert bijvoorbeeld veel meer energiebesparing op dan een energiezuinig lampje in de lift. En het geld, of het nu gaat om 5 of 10 jaars-maatregelen, kan maar één keer worden uitgegeven.

Andere terugverdiendtijden

Verder worden er vraagtekens geplaatst bij de uitgangspunten en berekeningen van de terugverdiendtijden. Als bijvoorbeeld LED-verlichting in bestaande armaturen wordt aangebracht is de terugverdiendtijd veel korter dan bij het compleet vervangen van de armaturen. En zonnepanelen plaatsen op een dak, wat overigens geen erkende maatregel is, lijkt mooi, maar als je daarvoor eerst het dak moet vervangen komt het financiële plaatje er anders uit te zien. Dan is het beter om aan te sluiten bij de natuurlijke (onderhouds-)momenten dan een lijstje maatregelen af te tikken.

Ingediende rapportages

Gemiddeld moesten de gemeenten en scholen uit de enquête 13 inrichtingen registreren, variërend van 1 tot 100. Marianne de Widt: "Dat registreren viel nog niet mee. Op het moment dat we het wilden gaan doen lag de website er uit. Toen het wel werkte ging het erg langzaam."

Toch is het zo'n 65% van de geënquêteerde organisaties gelukt hun gegevens voor 1 juli 2019 bij het eLoket in te dienen. Leo van Wijchen, teamleider huisvesting & facilities van Stichting Carmelcollege: "We hebben een bevestiging ontvangen dat wij tijdig aan onze informatieplicht hebben voldaan. Het was een enorme inspanning, maar met hulp van externe ondersteuning hebben we dat toch voor elkaar gekregen."

Dat geldt zeker niet voor iedereen en niet alles is compleet.

Marianne de Widt van de gemeente Arnhem: "Op 1 juli 2019 ging de 'druk op de knop' voor 36 objecten. Uiteindelijk waren dat er meer dan we hadden verwacht. Niet alle registraties zijn helemaal compleet, maar we zijn een heel eind. De verbruiksgegevens blijven onze achilleshiel."

Ook zijn er nog heel wat organisaties die niet tijdig hebben ingevuld. Zij die dat wel hebben gedaan zijn soms gefrustreerd dat ze daarna geen feedback meer kregen, bijvoorbeeld in de vorm van een overzicht met maatregelen die bij de verschillende inrichtingen nog genomen moeten worden. "En gaan degenen die niet tijdig aan de informatieplicht hebben voldaan nu aangepakt worden?", vraagt een van de geënquêteerden zich af.

Behoorlijke inspanning

Al met al was het indienen van de rapportages een hele inspanning. Uit de enquête blijkt dat de benodigde tijd voor het invullen varieerde van 1 tot 60 uur per inrichting. Organisaties die er weinig tijd aan besteedden, huurden vaak een adviseur in; gemiddeld voor € 2.700,- per organisatie. Zo'n 30 % van de geënquêteerden deed dat. Circa 70% van de respondenten vulde alles zelf in, met als gevolg dat sommige organisaties wekenlang fulltime formulieren hebben zitten invullen. Kortom veel werk. Let wel: het gaat hier niet over inhuren voor een energieadvies maar puur over het inventariseren en administreren van de maatregelen. Een enkele gemeente blijkt overigens de informatieplicht te hebben aangegrepen om voor alle inrichtingen een integraal verduurzamingsplan op te stellen. Dat resulteerde in een kostenpost van circa € 5.000 per inrichting.

Uitgevoerde maatregelen

Vrijwel geen van de gemeenten en scholen uit de Bouwstenen-enquête hebben alle erkende maatregelen in de praktijk toegepast, geven ze zelf aan. Regelmatig zijn er zaken of omstandigheden waardoor dat ook niet mogelijk of zinvol is.

Volgens eigen opgave had 30% wel een groot deel van de maatregelen (circa 75%) getroffen en leidde de informatieplicht niet tot meer inzicht of actie. Zo'n 70 % had beduidend minder maatregelen getroffen, vaak zo rond de 25%. En bij een kwart van de respondenten heeft de informatieplicht geleid tot een energiebesparingsplan. Zo'n 30 % van de geënquêteerden had half oktober nog geen beeld van de reeds getroffen maatregelen.

Van alle erkende energiebesparende maatregelen in het kader van de Wet milieubeheer zijn die van tijdschakelaars en klimaatafhankelijke regelingen voor verwarming en ventilatie het meest toegepast, blijkt uit de rapportages die bij RVO.nl zijn ingediend. Ook het centraal kopiëren en printen is vrij gebruikelijk.

Actief mee bezig

Al met al levert de evaluatie het beeld op dat een groot deel van de gemeenten en scholen de informatieplicht niet nodig heeft gehad om zich bewust te worden van de mogelijkheden energie te besparen of energiebesparende maatregelen te treffen. Dat zou ook vreemd zijn geweest, want het is vaak ook hun ambitie het energiegebruik terug te dringen. Daarbij hebben ze zich via hun brancheorganisatie ook aan de doelstellingen van het Energie- en Klimaatbeleid verbonden. Veel gemeenten en scholen zijn er ook actief mee bezig en willen het goede voorbeeld geven, blijkt uit

de Bouwstenen-enquêtes van 2018 en 2019. Of dat laatste ook lukt hangt van meer zaken af. Zie in dit verband ook het artikel in Schoolfacilities, november 2019.

Zetje in de goede richting

Voor de organisaties die er nog niet bewust en actief mee bezig waren, nog niet alle informatie op een rijtje hadden en/of nog niet zoveel maatregelen hadden getroffen, gaf de informatieplicht een zetje in de goede richting. Jammer is wel dat slechts 5% van de geënquêteerden heeft aangegeven dat de informatieplicht meer bestuurlijke aandacht heeft opgeleverd. Om in maatregelen te kunnen investeren is die aandacht wel nodig.

Of de informatieplicht ook tot gerichte actie leidt en als stok achter de deur kan worden gebruikt is nog afwachten. Dit is mede afhankelijk van de wijze waarop de informatie die nu is verzameld (breed) bekend wordt gemaakt en hoe de Wet milieubeheer gehandhaafd gaat worden.

Hinderwetaanpak

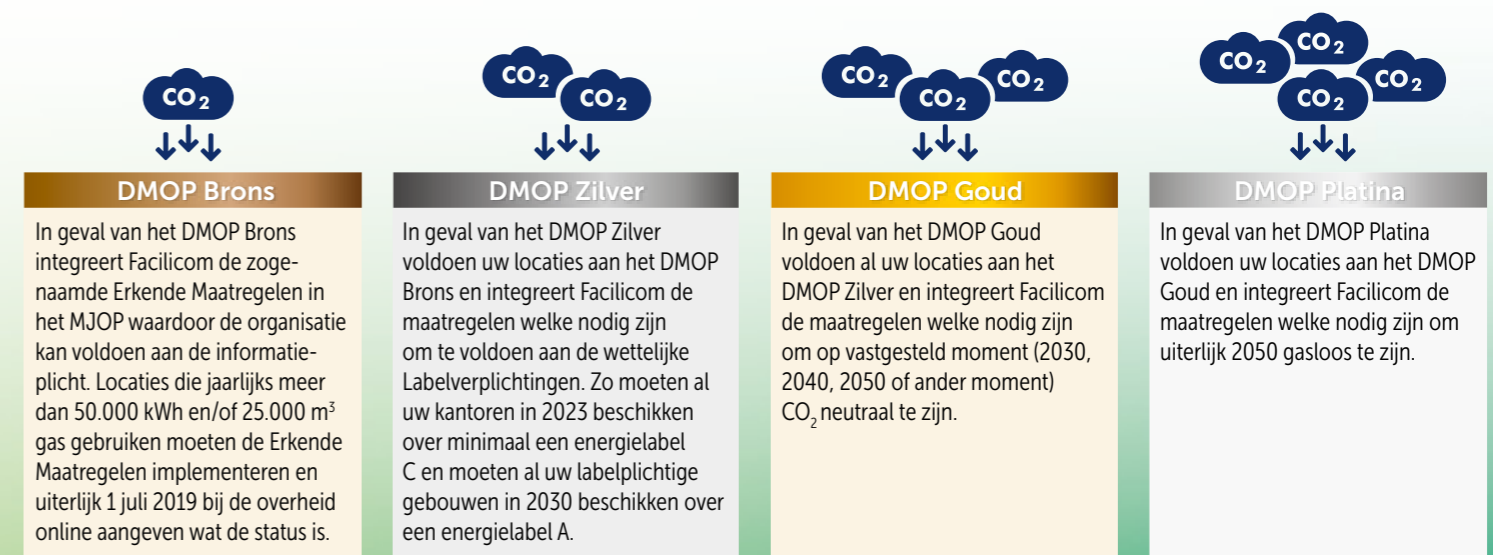
"Op zich biedt de Wet milieubeheer de mogelijkheid prestatieafspraken te maken rond het feitelijke energiegebruik en daarbij te zoeken naar de meest kosteneffectieve oplossing (As low as Reasonable Achievable)", aldus Ingrid de Moel, die in de jaren '80 nauw betrokken was bij de invoering van de Wet milieubeheer "Maar de systematiek achter de verplichte maatregelen en de informatieplicht sluit meer aan bij de sturingsfilosofie van de oude Hinderwet dan bij die van de Wet milieubeheer. Dat je gemotiveerd van de verplichte maatregelen mag afwijken, doet daar niets aan af. Diverse mensen uit het Bouwstenen-netwerk hebben dan ook al aangegeven samen met het Rijk te willen zoeken naar een regeling die meer aansluit bij de bedoeling met minder administratieve lasten.

Zie voor meer informatie de website van Bouwstenen bij publicaties, ontwikkelwerk en informatie.

(advertentie)

Om de CO₂ reductiedoelstellingen te realiseren is het verstandig om de energiebesparende maatregelen te integreren in het MeerJaren OnderhoudsPlan (MJOP). Hierdoor maakt de organisatie gebruik van de zogenaamde natuurlijke momenten en kan zij het bestaande investeringsbudget inzetten om te voldoen aan de wettelijke verplichtingen. Afhankelijk van de CO₂ reductieambitie spreekt Facilicom over een Duurzaam MJOP (DMOP) Brons, Zilver, Goud of Platina.

Facilicom integreert CO₂ reductie in het MeerJaren OnderhoudsPlan

Interesse? Neem vrijblijvend contact op: energie@facilicom.nl

Leo van Wijchen

Marianne de Widt